

RESTITUIRI - 15 ANI DE FUNCȚIONARE A LABORATORULUI DE RESTAURARE CARTE VECHĂ ȘI DOCUMENT AL MUZEULUI JUDEȚEAN DE ISTORIE BRAȘOV

Ligia Drăghici

Lăcaș de cultură, cu veche tradiție în a păstra și valorifica mărturii ale trecutului, Muzeul Județean de Istorie Brașov, deține o gamă largă de obiecte din epoci și timpuri diferite.

Acest patrimoniu muzeistic ne transmite, prin intermediul cercetătorilor de specialitate, informații despre ceea ce a însemnat cultura și civilizația în Țara Bârsei.

Multitudinea de piese este grupată în colecții, una din ele fiind și cea de carte veche ce cuprinde un număr mare de volume, documente pe pergament și hârtie, fotografii, stampe și ziare.

„Indiferent dacă este manuscrisă sau tipărită, cartea veche românească sau străină, formează un fragment al patrimoniului național și universal, având nu doar o menire culturală și morală, cât îndeosebi, rolul de a defini spiritualitatea unei națiuni care știe sau nu să-și apere, să-și conserve sau să-și pună în circulație valorile”¹, motivație care a stat la baza înființării în anul 1992, a laboratorului de restaurare carte veche și document al Muzeului Județean de Istorie Brașov, compartiment ce era absolut necesar, având în vedere valoarea patrimoniului pe suport papetar existent.

Profesionalismul, dăruirea și pasiunea pentru activitatea de restaurare, au făcut ca, fără a fi lipsiți de modestie, astăzi la aniversarea a 15 ani de activitate, laboratorul de restaurare carte veche și document al muzeului brașovean, să se numere printre cele mai apreciate din domeniu.

Dimensiunea reală a activității laboratorului de restaurare², poate fi percepută parcurgând, în rândurile ce urmează, lista preocupărilor în domeniu:

- peste 600 lucrări restaurate, reprezentând carte veche tipărită și manuscris, documente, hărți, litografii, stampe, ziare fotografii, planșe și pergamente.
- peste 20 participări la sesiuni științifice cu comunicări și piese restaurate pentru expoziții muzeale.
- anual apariții în publicația de specialitate a muzeului Brașov, CVMIDAVA.
- participări la Saloanele Naționale de Restaurare.
- lecții tematice pentru „Prietenii Muzeului”,
- alături de muzeografi și conservatori la organizarea expozițiilor de bază și temporare
- consultanță și îndrumare de specialitate pentru alte instituții din Brașov – Arhivele Statului Brașov, Biblioteca Județeană, Prima Școală Românească, Casa Mureșenilor, Muzeul de Artă, Biserica Ortodoxă Râșnov etc.

- colaborarea permanentă cu alte muzee și laboratoare de restaurare din țară,
- realizarea de emisiuni T.V.

Pe tot parcursul acestor ani, preocuparea prioritară a fost cea de a dota laboratorul cu aparatură de ultimă oră, conștienți fiind, că numai așa se poate obține calitate și eficiență în procesul de restaurare.

Toate acestea pentru valorificarea și punerea în circuitul cultural al Brașovului și nu numai, a bogăției inestimabile ce o reprezintă cartea veche în ansamblul ei.

Este și o modalitate pentru a mulțumi celor ce au creat pentru civilizațiile următoare, „stihuri pentru luminarea minții”.

***Aprecieri ale activității laboratorului de restaurare carte veche
și document al Muzeului Județean de Istorie Brașov, cu ocazia
aniversării celor 15 ani de funcționare:***

Restauratorul de astăzi nu mai este de mult un specialist secundar cu o activitate auxiliară muzeului, un simplu „reparator” de obiecte. El a ieșit din registrul minor al muzeografiei și a intrat în cel al creatorilor de expoziții, de evenimente muzeale. Considerată până nu demult o „cenușăreasă” a muzeografiei, restaurarea este astăzi o știință și în același timp o artă, care înseamnă cercetare științifică interdisciplinară, dublată de talent. Pentru arta restaurării sunt potrivite cuvintele lui Delacroix: „nu există artă câtă vreme nu există o problemă de rezolvat... Fiecare artă ne solicită în felul ei, pune în joc funcții diverse, face apel la atitudini specifice... Fiecare artă ne dă și ne refuză ceva”.

Și într-adevăr, întregul demers al restauratorului de astăzi se bazează pe o asiduă muncă de cercetare și identificare a unor noi soluții tehnologice și de documentare. Pentru că restauratorul trebuie să înțeleagă un întreg context istoric, social, economic și artistic, pentru a putea aduce în lumina „vitriinei” obiectele pe care vizitatorul de muzeu să le poată admira și înțelege.

Acesta este și cazul laboratoarelor de restaurare a hârtiei, unde, cu răbdare și migală, specialiștii trudesesc pentru repunerea în valoare a unor importante mărturii ale trecutului, piese din tezaurul patrimoniului cultural național aflate pe un suport extrem de vulnerabil.

Sperăm ca din vizionarea materialului pe care îl propunem, această muncă să poată fi mai bine înțeleasă și apreciată la justa ei valoare.

Director,
Radu Ștefănescu
Muzeul Județean de Istorie Brașov

Fiind director al Muzeului de Istorie din Brașov, în anul înființării Laboratorului de carte veche și document – 1992 – am „inventat”, această secție pe care am susținut-o în fața autorităților cu două argumente: trecutul și viitorul tezaurului scris și imagistic pe suport de hârtie și pergament existent în instituție. Deceniul și jumătate scurs de atunci a confirmat imperativul deciziei, probând că Laboratorul a ajuns la maturitate înainte de „termenul legal”. Prin el, dar se înțelege prin restauratorii lui, numeroase cărți, diplome, hărți etc. s-au reîntors la viață și se uită acum la noi cu ochiul timpului în care au fost create. Iar faptul că la el apelează și alte instituții pentru a-și salva comorile, echivalează cu renumele pe care și l-a câștigat prin munca și talentul celor două colege.

Arogându-mi paternalitatea lui, îi doresc, ca oricărui copil destoinic și mai mult decât harnic „tinerețe fara bătrânețe”.

Dr. Florea Costea

Muzeul Județean de Istorie Brașov

Oricât ar fi de complexă și extinsă cercetarea istorică într-o instituție muzeală, ea nu poate fi completă fără datele furnizate de laboratoarele de specialitate. Acestea din urmă asigură longevitatea patrimoniului și de cele mai multe ori asigură punerea lui în circuitul valorificării prin refacerea științifică a integrității pieselor. Muzeografia modernă nu mai operează decât cu un patrimoniu a cărui integralitate și prezentare poate exprima în mod adecvat complexitatea relației noastre cu trecutul.

Din această perspectivă organizarea laboratorului de restaurare hârtie, acum 15 ani, a constituit un câștig atât pentru cercetătorii în domeniu istoriei cât și pentru muzeografia brașoveană.

Prelucrarea științifică a documentelor pe pergament sau hârtie de proveniență diversă, de perioadă medievală sau chiar a celor de epocă modernă a cărții vechi, a fost mult ușurată, ele au devenit mult mai lizibile, au putut fi întregite textele cu mai multă ușurință, ba în unele cazuri au scos la iveală aspecte necunoscute. Muzeotehnic, privind existența laboratorului de restaurare hârtie, desigur alături de cel de metal-ceramică, a fost un mare câștig. Toate piesele pe acest suport sunt expuse într-o ținută estetică deosebită, ce le pune mult mai bine în valoare.

Utilitatea acestui laborator, încadrat acum, la 15 ani de existență, cu personal specializat și dotat cu aparatură de ultimă generație utilizată în investigații și restaurarea propriu-zisă, este o realitate care face din muzeul de istorie o instituție cu bază largă de comunicare cu valorile naționale și nu numai.

Muzeograf

Dorina Negulici

Muzeul Județean de Istorie Brașov

Fără a fi specialist în acest domeniu, afirm cu toată tăria, în calitate de beneficiar, că restaurarea include și o doză importantă mare de pasiune, pe care, colegele noastre au dovedit-o din plin în acești ani.

Importanța acestei arte, rezidă în primul rând, în transmiterea unei informații nealterate, generațiilor viitoare; și vreau să-i asigur pe sceptici, că epoca digitală, chiar dacă se va impune în viitorul apropiat sau îndepărtat, prețul hârtiei „artistice”, va atinge cote fabuloase.

Muzeograf

Măriuca Radu

Muzeul Județean de Istorie Brașov

Restaurarea și conservarea patrimoniului cultural reprezintă una dintre prioritățile rețelei muzeale din România. Importanța de care se bucură restaurarea de carte veche, documente din partea fiecărei institutii se reflectă în dotarea și încadrarea cu personal specializat.

Puțini sunt cei care patrund în fascinantă lume a cărții vechi și mai puțini sunt cei care cunosc migăloasa și dificilă muncă de restaurare în toată complexitatea ei precum și a celui care încearcă să o readucă la viață: restauratorul.

Acum când tehnica ne oferă posibilități multiple, restaurarea, de carte este o imbinare între vechi și nou, o punte între trecut și viitor.

În acest context demersul colegilor de la Muzeul Județean de Istorie Brașov este cu atât mai necesar și binevenit.

Alexandru Știrban

Muzeul Național al Unirii Alba Iulia

Centrul Național de Conservare și Restaurare a Cărții Vechi

Cartea sau orice document, scrisoare pe suport papetar, pergament sau alte materiale, este un obiect muritor supus asediului diversilor factori: biologici, fizici, chimici și mecanici. Este nevoie de o adevărată știință de a conserva și a reface semnificațiile originale pierdute parțial sau estompate în timp pentru a consolida structura suport.

Restaurarea trebuie să servească la redarea stării de sănătate și a funcționalității obiectului pentru valorificarea științifică, pentru posibilitatea consultării lui. Timp de 30 ani în Laboratorul Muzeului Național al Literaturii Române, s-au salvat mii și mii de pagini de carte, manuscrise, periodice ori documente.

Pe lângă activitatea de restaurare, specialiștii laboratorului sunt preocupați de pregătirea practică a viitorilor restauratori.

Alături de Laboratorul Bibliotecii Naționale, fondator al școlii de restaurare carte-document, Muzeul Național al Literaturii Române a pregătit de-a lungul anului restauratori valoroși, răspândiți în toate laboratoarele din țară. Este o mândrie pentru cei „vechi”, în meserie, să vedem cum foști elevi

au reușit să organizeze un laborator de restaurare modern. De asemenea profesionalismul cu care au rezolvat salvarea multor valori(hărți, documente, cărți din fondul Muzeului Județean de Istorie Brașov) ne-au impresionat pe toți restauratorii, atât la diversele manifestări pe care le-au organizat sau la care au participat cu obiectele restaurate, saloanele de restaurare sau sesiunile de comunicare.

Șef Secție Restaurare

Cezarina Baraian

Muzeului Național al Literaturii Române București

SUMMARY

The 10th and a half anniversary of the setting up the old book and documents restoration lab (1992 – 2007) represents an outstanding accomplishment for the History Museum of Brasov city.

Then old book restorers succeeded, with high professionalism, patience and meticulousness, to display the public audience important values for the national cultural patrimony.

Note

¹ Sofia Știrban, *Din istoria hârtiei și filigranului: Tipografia Românească a Bălgradului (sec.XVII)*, Alba Iulia, 1999, p. 7.

² Vezi DVD-ul „Restituiri” atașat anuarului CVMIDAVA XXX – 2008 (DVD-ul conține o scurtă incursiune în istoria restaurării hârtiei, o prezentare a laboratorului de restaurare carte-veche și document al Muzeului Județean de Istorie Brașov precum și a celor mai reprezentative lucrări restaurate aici).